Vehhabilik hakkında bilgi verir misiniz?

Malatya'dan Osman Yıldırım: "Vehhabilik hakkında bilgi verir misiniz?"

İzmit'ten Vehbi Demircioğlu: "Vehhabilik nedir? Kimler vehhabidir?"

Vehhabilik, 1703'te Uyeyne'de doğup, 1787'de Riyad'da ölen ve Hanbelî Mezhebini İbn-i Teymiye ve İbn-i Kayyim el-Cevziyye'nin yorumuyla ifrat ölçüsünde yaşayan Muhammed İbn-i Abdulvehhab'ın fikirleri etrafında oluşan inanç ve siyaset hareketidir. Necid'de doğmuş, Arabistan'da etkili olmuştur. Günümüzde Suudi Arabistan'ın resmî mezhebi hükmündedir.
Muhammed İbn-i Abdülvehhab, düşüncelerini Emir Muhammed'in gücü ile yaydı, Emir Muhammed de bu düşüncelerle Arabistan'a hâkim olma imkânını buldu. İbn-i Abdülvehhab'ın ölümünden sonra hareketin siyasî niteliği daha da ağırlık kazandı. Muhammed bin Suud döneminde başlayan toprak genişletme faaliyetleri, ölümünden sonra oğlu Abdülaziz zamanında da devam etti. 1811 yılında Vehhabilik adına hareket eden Suud Emirliği Halep'ten Hind Okyanusuna, Basra Körfezi ve Irak sınırından Kızıl Deniz'e kadar yayılmış bulunuyordu.

Osmanlılar Vehhabilik hareketi ile mücadele ettiler. Mekke, Medine ve Taif'i, Vehhabilerin elinden kurtardılar. Fakat 1901 yılında Osmanlılardaki karışıklıkları fırsat bilen Abdülaziz bin Suud, Vehhabi devletini yeniden kurdu. Hindistan İngiliz yönetiminin de desteğini sağlayan Abdülaziz bin Suud, 1916 yılında İngilizlerce Arabistan'da bazı bölgelerin hükümdarı olarak tanındı. Osmanlıların yenik düşmesiyle sonuçlanan 1. Dünya Savaşı'nın arkasından 1921 ve 1926 yıllarında Vehhabiler Hail, Taif, Mekke, Medine ve Cidde'yi de ele geçirdiler. 1926'da Abdülaziz bin Suud, Necd ve Hicaz Kralı olarak kabul edildi. 20 Mayıs 1927 tarihinde İngiltere ile yapılan Cidde anlaşmasının arkasından da tam bağımsızlığını ilân etti. Bu devlet, Suudi Arabistan Krallığı olarak bugün varlığını sürdürmektedir.

Vehhabiliğin dinî anlayışı, İbn-i Abdülvehhab'in üzerinde önemle durduğu tevhid etrafında yoğunlaşıyor. İbn Abdülvehhab'a göre tevhid, kullukta Allah'ı bir

tanımaktır. Lâ ilâhe illâllah demek, Allah'tan başka tapınılan ve kutsal sayılan şeyleri reddetmedikçe bir anlam taşımaz. Allah kalple, dille ve davranışlarla birlenmelidir. Bunlardan birisinin eksik olması durumunda kişi Müslüman olamaz.

Vehhabiler Hazret-i Peygamber'in (asm) şefaat hakkı olmadığı, şefaat hakkının sadece Allah'a ait olduğu, bu sebeple Hazret-i Peygamber'den şefaat talep etmenin onu Allah'a ortak kabul etmek demek olacağı, bunun da şirk olduğu gibi ifrat görüşlere sahiptirler.

Vehhabiler velâyeti inkâr ederler. Vehhabiliğe göre Allah'tan başka birisinden himmet istemek, veliler diye tanımlanan bir sınıfın hayatta ve öldükten sonra tasarruflarının devam ettiğine inanmak, Allah'a duâ ederken evliyayı vesile kılmak, mezar ve türbelerde duâ ve ibadet yapmak, buralarda kurban kesmek şirktir. Sevap umarak Hazret-i Peygamber'in (asm) kabrini ziyaret etmek şirke sebep olur. Ölülere duâ, tevessül, falcılara, müneccimlere inanmak, Hazret-i Peygamber'in hatırasını yüceltmek, hırka-i şerif, sakal-i şerif ziyaretleri yapmak şirk koşmaktır. Göz değmemesi için nazar boncuğu takmak, muska takmak, ağaç, taş vb. şeyleri kutsal saymak, bir hastalık ya da belâdan kurtulmak, güzel görünmek vb. için boncuk, ip, hamayil gibi şeyler takmak ve taşımak, sihir, büyü, yıldız falı gibi şeylere inanmak, iyi kişilere, velilere tazimde bulunmak, onlardan yardım dilemek şirke sebep olan bidatlardandır. Cami ve mescitleri süslemek, minare yapmak bidattır.

Bediüzzaman'a göre Vehhabiler İslâm âlemini İngiliz siyasetine dayanarak aldattıkları için bid'at ehlindendirler. Fakat kaderin Vehhabilere meydan vermesinin bazı sebepleri vardır:

1- Kabir ziyaretleri ve evliyâ türbeleri sû-i istimal ediliyordu. Öyle ki, namaz kılmayanlar türbelere gidip kurban kesmekle kurtulduklarını sanıyorlardı. Ehl-i Sünnetteki bu müfrit hâl, o savaşçıların kendilerine musallat edilmesine yol açtı.

2- Evliya hürmetinin fazla olması şeriatın hikmetine uygun değildir. Çünkü şu gafil asırda esbâb-ı zahiriye fazla hükmettiğinden tevhidin safiyeti korunamadı. Evliya türbelerine birer mukaddes ziyaretgâh nazarıyla bakıldı. (Bediüzzaman'ın kendi kabrinin gizli kalmasını istemesinin hikmetini burada düşünelim.) Kader bu anlayışın yaşamasını istemedi.

3- Bu asırda enaniyet kalınlaşmıştır. Sanemperestlik ve heykelperestlik müthiş bir riyakârlıkla kol geziyor. İslâm büyüklerine mânâ-yı ismî ile bakmayı Şeriat istemiyor. Kader, bu yanlış anlayışı Vehhabilerle tadil etti.

Bediüzzaman'a göre Vehhabilerin seyyiâtları ile beraber medar-ı şükran yanları;

namaza çok dikkat etmeleri ve şeriat hükümlerine uygun davranmaya çalışmalarıdır. Menbaı dahilde olduğu için bu hareketin yanlış fetvâları zamanla İslâm âleminin geniş havuzunda erimeye mahkûmdur.1

Dipnotlar:

1- Mektûbât, 615-623